

УДК 334.012.63/.64:355(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-9-7>**Кобеля-Звір М.Я.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5627-9408>

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД СТАРТАПІВ: ГРАНТОВІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

У статті здійснено аналіз діяльності Українського фонду стартапів (УФС) як ключової державної інституції розвитку стартап-екосистеми нашої держави. Продемонстровано його інструменти підтримки інноваційних проєктів, починаючи з моменту виникнення, а саме: з 2018 року. Зазначено, що УФС був створений з метою допомагати інноваційним проєктам та технологічним стартапам залучити кошти на ранніх етапах та запустити власні проєкти. З першого року діяльності УФС фінансувалися інноваційні проєкти в різних секторах та галузях, за винятком лише виробництва тютюнових та алкогольних продуктів, а також грального бізнесу, воєнних та ядерних технологій. Зроблено акцент: у фокусі уваги фонду – стартап-проєкти на ранніх стадіях розвитку *seed* та *pre-seed*. Зазначено, що сферами зацікавленості УФС з 2019 року до початку повномасштабної війни були: штучний інтелект, доповнена реальність, аналітика великих даних, блокчейн, кібербезпека, оборонні технології, медицина та охорона здоров'я, подорожі, фінансові технології, освітні платформи, роботи, професійні послуги, програмне забезпечення як сервіс, виробництво, електронна комерція, інтернет-речі. У дослідженні продемонстровано: з початком активних воєнних дій у 2022 році УФС перемкнувся на підтримку проєктів у сферах *defense tech* та *deep tech* (оборонні технології та глибокі технології). В умовах війни фонд сфокусувався на просуванні проєктів із подвійним призначенням грантами до 35 000 дол. та програмах інноваційних ваучерів. У дослідженні наголошено, що з моменту, коли 27 грудня 2022 року Український фонд стартапів перейшов з-під юрисдикції Міністерства фінансів до складу Міністерства цифрової трансформації України, на нього покладені завдання систематично втілювати ідеї та сприяти розвитку стартапів у сфері *military-tech* (військові технології). У статті здійснено огляд основних інструментів підтримки УФС станом на березень 2024 року, а саме: грантова підтримка, «FastTrack до перемоги», «інноваційні ваучери», «корпоративні інновації», «Seeds of Bravery». Підсумовано, що з 2019 року УФС відіграє ключову роль у розвитку стартап-екосистеми України, фінансуючи та розвиваючи новаторські проєкти, представляючи українські проєкти на міжнародному рівні та залучаючи міжнародні інвестиції, а також розвиваючи партнерство з провідними корпораціями; його програми сприяють створенню технологічного ландшафту в Україні, підвищуючи конкурентоспроможність та інноваційний потенціал країни.

Ключові слова: гранти, Український фонд стартапів, Фонд розвитку інновацій, можливості для стартапів, інноваційна екосистема.

Kobelia-Zvir Mariana

Lviv University of Trade and Economics

UKRAINIAN STARTUP FUND: GRANT PROGRAMS TO SUPPORT INNOVATION PROJECTS

The article analyzes the activities of the Ukrainian Startup Fund (UFS) as a key state institution for the development of the startup ecosystem of our country. Its tools for supporting innovative projects, starting from the moment of creation, namely from 2018, are demonstrated. It is noted that the UFS was created to help innovative projects and technological startups attract funds at the early stages and launch their own projects. Since the first year of operation, the UFS has financed innovative projects in various sectors and industries, excluding only the production of tobacco and alcoholic products, as well as the gambling business, military and nuclear technologies. Emphasis is placed on the fact that the fund's focus is on startup projects at the early stages of *seed* and *pre-seed* development. It is noted that the areas of interest of the UFS from 2019 until the start of a full-scale war were: artificial intelligence (AI), augmented reality (AR/VR), big data analytics (BigData), blockchain, cyber security, defense technology, medicine and health care, travel, finance and technology (FinTech), educational platforms (EdTech), jobs, professional services, software as a service (SaaS), manufacturing, e-commerce, Internet of Things (IoT). The study demonstrated that with the start of active military operations in 2022, the UFS switched to supporting projects in the fields of *defense tech* and *deep tech*. During the war, the fund focused on supporting dual-purpose projects with grants of up to \$35,000, and innovative voucher programs. The research emphasizes that since December 27, 2022, the Ukrainian Startup Fund came under the jurisdiction of the Ministry of Finance in accordance with the Ministry of Digital Transformation of Ukraine, it has been tasked with systematically implementing ideas and promoting the development of startups in the field of *military-tech* (military technologies). The article reviews the main support tools of the UFS as of March 2024, as well as: grant support, "FastTrack to victory", "innovation vouchers", "corporate innovation", "Seeds of Bravery". It was concluded that since 2019, the UFS will play a key role in the development of the startup ecosystem of Ukraine, financing and developing innovative projects, representing Ukrainian projects at the international level and attracting international investments, as well as partnerships with leading corporations; its programs contribute to the creation of a technological landscape in Ukraine, increasing the country's competitiveness and innovation potential.

Keywords: grants, Ukrainian Startup Fund, Innovation Development Fund, opportunities for startups, innovation ecosystem.

Постановка проблеми. Досвід численних країн свідчить: основним стимулом розвитку креативної економіки є креативні таланти, що включають підприємницьких інноваторів, які створюють стартапи для реалізації своїх ідей. В Україні наявні основні ознаки креативної економіки. До цих ознак відносяться креативні індустрії, креативний клас та підприємці – стартапери [5]. Українська держава поступово піднімається у рейтингу країн із розвинутою культурою стартап-проектів. Ще до повномасштабного вторгнення Росії на нашу територію щороку з'являлося 300–500 нових стартапів, а сумарна кількість їх на ринку варіювалася на рівні близько 900 [4]. Агресія східного сусіда, звісно, дещо змінила пріоритети підприємців, проте стартап-екосистема продовжує активно розвиватися, продукуючи необхідні в умовах війни продукти та послуги. Однак слід зазначити: велика частина стартапів припиняють свою діяльність на тих чи інших стадіях свого функціонування. Зокрема, платформа Startup Genome фіксує, що протягом трьох років 92% стартапів перестають функціонувати [12]. Задля підтримки інноваторів на ранніх стадіях розвитку країна у 2018 році зробила перші кроки в інвестування, створивши Український фонд стартапів (УФС). Місією фонду є підтримка інноваційних проектів та допомога найталановитішим українським підприємцям створювати успішні глобальні компанії [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автори Л. Д. Водянка, Н. В. Філіпчук, Н. Ю. Іванова, Н. Б. Демчишак, М. О. Хильченко, Г. П. Жалдак, Є. В. Козловський, Ю. В. Звір та ін. [2–8] зробили вагомий внесок у дослідження розвитку стартап-екосистеми України, зокрема інструментів стимулювання інноваційного підприємництва, новаторських проектів. Здебільшого Український фонд стартапів розглядався через призму вивчення перспектив розвитку стартапів у країні.

Доцільно зауважити: розвідки цих авторів не охоплюють аналіз діяльності фонду з моменту його створення до березня 2023 року.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження діяльності Українського фонду стартапів, зокрема його грантових програм підтримки для українських інноваторів, виявлення специфіки та пріоритетів цих інструментів допомоги для розвитку стартап-екосистеми України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під офіційною назвою «Фонд розвитку інновацій» у 2019 році починає свою роботу Український фонд стартапів (УФС). Він був створений урядом України з метою забезпечувати грантовим фінансуванням компанії з інноваційним продуктом на ранніх стадіях розвитку. Фокус уваги фонду – на більшості галузей, за винятком ігор, виробництва шкідливих речовин, алкоголю та тютюнових виробів, воєнних та ядерних технологій.

Як було зазначено в умовах фінансування фонду, його сферами зацікавленості у 2019 році були: штучний інтелект, доповнена реальність, аналітика великих даних, блокчейн, кібербезпека, оборонні технології, медицина та охорона здоров'я, подорожі, фінансові технології, освітні платформи, роботи, професійні послуги, програмне забезпечення як сервіс, виробництво, електронна комерція, інтернет-речі [9].

На думку експертів, особливість підтримки УФС – у тому, що профінансованими заходами могли бути:

розробка прототипу, перевірка концепції, розвиток бізнесу, реєстрація інтелектуальної власності, тестування та запуск нововведень, підготовка бізнес-планів для залучення інвестицій, витрати на комерціалізацію продукції тощо [10].

Проекти на стадії pre-seed могли отримати гранти на суму \$25 000, стартапи на стадії seed – гранти на суму \$50 000. Перевагою такої підтримки УФС було те, що один проект міг сумарно отримати до 75 000 доларів. Щоб претендувати на грантове фінансування, стартап повинен був відповідати таким вимогам фонду:

- фінансувався лише український бізнес із орієнтацією на світові ринки;
- проекти мали бути на ранніх стадіях розвитку (pre-seed and seed);
- організація повинна була орієнтуватися на отримання доходу;
- до уваги бралися інноваційні IT / високотехнологічні продукти;
- необхідно було зібрати команду лідерів для розвитку бізнесу [10].

До 2023 року, майже за 4 роки діяльності фонду, його основними досягненнями вважаються наступні:

- \$8.2 млн профінансовано у вигляді грантів;
- 352 команди стартапів отримали фінансування;
- 119 стартапів представили Україну на 23 великих технологічних заходах світу.

Після початку активних воєнних дій УФС перемкнувся на підтримку проектів у сферах defense tech та deep tech (оборонні технології та глибокі технології). В умовах війни фонд сфокусувався на просуванні проектів подвійного призначення з грантовим фінансуванням до 35 000 дол. та програмах інноваційних вачерів [1].

27 грудня 2022 року за рішенням уряду Український фонд стартапів перейшов з-під юрисдикції Міністерства фінансів до складу Міністерства цифрової трансформації України. Такий крок був обумовлений очікуваннями щодо систематичного втілювання ідей та сприяння розвитку стартапів у сфері military-tech (військових технологій) [11].

На думку експертів, таке оновлення дозволило постійно впроваджувати нові ідеї та підтримувати розвиток стартапів під наглядом відповідного відомства. Основними перевагами нового підпорядкування фонду є:

- активний розвиток стартапів, особливо в технологічних рішеннях для оборони та державного управління;
- б) просування інноваційних ідей та нарощування висококваліфікованого людського ресурсу для цього;
- в) розвиток military-tech (військових технологій) як одного з головних пріоритетів на майбутнє;
- г) унікальний досвід для України: можливість випробовувати ідеї та розробки в реальних бойових умовах;

Розглянемо основні інструменти підтримки УФС станом на березень 2024 року.

1. Грантова підтримка. За фінансової підтримки Western NIS Enterprise Fund Українським фондом стартапів надається допомога на суму від 25 до 50 тисяч доларів США для проектів на ранніх стадіях розвитку. Особливість цього грантового інструменту фінансування – можливість підтримання проектів, які

належать до однієї з категорій: доповнена реальність, аналітика великих даних, блокчейн, кібербезпека, освітні технології, спосіб життя, енергетика та екологія, фінансові технології, електронне врядування, охорона здоров'я, медіа та реклама, роздрібна торгівля, промисловість, штучний інтелект, біотехнології, агро-технології [11].

2. Fast Track до перемоги. Це швидкий доступ до експлуатації безпілотного літального апарату (БПЛА). УФС розробив спеціальний функціонал на веб-порталі фонду для спрощення співпраці Міністерства оборони України з виробниками таких апаратів. Тепер кожен виробник, який має готовий продукт, може подати заявку до Міноборони для отримання дозволу на експлуатацію свого виробу. Офіційний дозвіл дає право Міноборони проводити закупівлі цих виробів, а ЗСУ – вводити їх в експлуатацію [11].

Експерти називають перевагу даної ініціативи – в такий спосіб фонд спонукає виробу розробників, що мають відповідні тактико-технічні характеристики, пришвидшено потрапляти до українського війська.

3. Інноваційні ваучери. Цей інструмент підтримки надає українським стартапам шанс представляти свої технології на міжнародних технологічних виставках, презентувати свої проекти перед впливовими інвесторами та розвивати співпрацю із зарубіжними партнерами [11]. Особливістю цього інструменту є те, що підтримка українських стартапів на глобальному рівні здійснюється за участю партнерів Українського фонду стартапів, таких як Міністерство цифрової трансформації України, USAID Competitive Economy Program in Ukraine (USAID CEP), Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), Global Innovation through Science and Technology (GIST) та інші.

4. Корпоративні інновації. Програма дозволяє стартапам співпрацювати з провідними корпораціями. Вона допомагає їм інтегрувати свої інноваційні рішення в великі бізнес-структури, отримувати фінансову підтримку та сприяти розвитку технологічного

сектора в Україні [11]. На думку експертів, це відмінний шанс створити партнерство з ключовими учасниками ринку та розширити доступ до нових ринків і аудиторії.

5. Seeds of Bravery («Насіння хоробрості»). Це проєкт, який фінансується Європейським Союзом у межах Європейської ради з інновацій для підтримки українських технологічних стартапів і наближення їх до ЄС. Він зосереджується на глибоких технологічних інноваціях. Доступні суми грантового фінансування на проєкти – до 60 000 євро [11]. Особливість програми: крім безповоротних грантів, «Seeds of Bravery» має на меті залучення додаткових інвестицій, просування українських проєктів, навчання підприємців, вихід на міжнародні ринки та інтеграцію української інноваційної екосистеми в європейську мережу.

Отже, проаналізувавши основні інструменти підтримки УФС для вітчизняних інноваторів, можна зробити висновок: ця державна інституція робить вагомий внесок у розвиток інноваційних проєктів в умовах війни. Фонд активно підтримує технологічні стартапи за допомогою грантів, що приносить Україні конкурентну перевагу на бойовому полі та підвищує шанси на перемогу.

Висновки. Аналіз діяльності Українського фонду стартапів, зокрема його інструментів підтримки інноваційних проєктів, продемонстрував: з 2019 року фонд відіграє ключову роль для стартап-екосистеми України. Така допомога сприяє фінансуванню та розвитку інноваторських проєктів, представленню українських проєктів на міжнародному рівні та залученню міжнародних інвестицій, а також, партнерству з провідними корпораціями. Його програми дозволяють створити технологічний ландшафт в Україні, підвищуючи конкурентоспроможність та інноваційний потенціал країни. Наші подальші дослідження повинні стосуватися окремо кожного інструменту підтримки УФС, щоб поглибити розуміння впливу на розвиток стартап-екосистеми України в умовах війни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 4 роки діяльності Фонду: ключові результати. УФС. 11 липня 2023. URL: <https://usf.com.ua/4-roki-diyalnosti-usf/> (дата звернення: 20.03.2024).
- Водянка Л. Д., Філіпчук Н. В. Українська стартап-система в умовах війни. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки* : матер. 5-ої міжнар. наук.-практ. конференції (Чернівці, 27 квітня 2023 р.). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С. 378–381.
- Козловський Є. В. Проблеми розвитку стартап проєктів у сфері туризму: управлінський аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 104–108. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7290&i=15> (дата звернення: 15.03.2024).
- Жалдак Г. П. Проблеми та перспективи розвитку стартапів в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 109–113. URL: http://m1.arketinfr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/18.pdf (дата звернення: 29.03.2024).
- Іванова Н. Ю. Екосистема стартапів. *Інноваційні ідеї в економічній науці: пошуки вирішення сучасних проблем* : матеріали науково-практичної конференції, 21 жовтня 2021 року / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», Каф. економічної теорії, Наук.-навч. центр «Інноваційна лабораторія» НаУКМА. Київ : НаУКМА, 2021. С. 26–28. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5e37b757-8d98-4422-a7aa-c8a341099c03/content> (дата звернення: 6.03.2024).
- Кобеля-Звір М. Я., Звір Ю. В. Грантова підтримка малого та середнього бізнесу у формі ваучерів. *Інтелект XXI*. 2023. № 3. С. 21–27. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2023/2023_3/5.pdf (дата звернення: 13.03.2024).
- Кобеля-Звір М. Я., Звір Ю. В. Основні підходи до класифікації грантів. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 74. С. 102–107. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=p3KHZu4AAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=p3KHZu4AAAAJ:O3NaXMr0MMsC (дата звернення: 9.03.2024).
- Демчишак Н. Б., Хильченко М. О. Стартап-екосистема: інституційні та фінансові аспекти стимулювання розвитку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 5–13. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7514&i=0> (дата звернення: 17.03.2024).
- На фінансування українських стартапів передбачено 440 млн грн., – Олексій Гончарук. Департамент комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України, опубліковано 02 грудня 2019 року. *Урядовий портал* : Єдиний веб-портал органів виконав-

чої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/na-finansuvannya-ukrayinskih-startapiv-peredbacheno-440-mln-grn-oleksij-goncharuk> (дата звернення: 22.03.2024).

10. Український фонд стартапів починає прийом заявок. Міністерство фінансів України, опубліковано 02 грудня 2019 року. *Урядовий портал* : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinskij-fond-startapiv-pochinaue-prijom-zayavok> (дата звернення: 2.03.2024).

11. Український фонд стартапів : веб-сайт. URL: <https://usf.com.ua/> (дата звернення: 15.03.2024).

12. Why startups fail? A data analysis be Autopsy. *AUTOPSY*. URL: <https://www.getautopsy.com/research/top-startup-failure-reasons> (дата звернення: 8.03.2024).

REFERENCES

1. 4 roky diial'nosti Fondu: ključovi rezultaty. *UFS* [4 years of the Fund's activity: key results. *UFS*]. 11 lypnia 2023. Available at: <https://usf.com.ua/4-roki-diyalnosti-usf/> (accessed March 20, 2024).

2. Vodianka L. D., Filipchuk N. V. (2023) Ukrain'ska startap-systema v umovakh vijny [Ukrainian startup system in war conditions]. *Finansovi instrumenty staloho rozvytku ekonomiky* : mater. 5-oi mizhnar. nauk.-prakt. konferentsii (Chernivtsi, 27 kvitnia 2023 r.). – Financial instruments of sustainable economic development: Mater. of the 5th International science and practice conference (Chernivtsi, April 27, 2023). Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fed'kovycha, pp. 378–381.

3. Kozlovskiy Ye. V. (2021) Problemy rozvytku startap proiektiv u sferi turyzmu: upravlins'kyj aspekt [Development problems of start-up projects in the field of tourism: management aspect]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 1, pp. 104–108. Available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7290&i=15> (accessed March 15, 2024).

4. Zhaldak H. P. (2019) Problemy ta perspektyvy rozvytku startapiv v Ukraini [Problems and prospects of development of startups in Ukraine]. *Infrastruktura rynku*, no. 32, pp. 109–113. Available at: http://m1.arketinfr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/18.pdf (accessed March 29, 2024).

5. Ivanova N. Yu. (2021) Ekosystema startapiv [Ecosystem of startups]. *Innovatsijni idei v ekonomichnij nauks: poshuky vyrishenia suchasnykh problem* : materialy naukovo-praktychnoi konferentsii, 21 zhovtnia 2021 roku / Nats. un-t «Kyievo-Mohylianska akademiia», Kaf. ekonomichnoi teorii, Nauk.-navch. tsentr «Innovatsijna laboratoriiia» NaUKMA. – Innovative ideas in economic science: searching for solutions to modern problems: materials of the scientific and practical conference, October 21, 2021 / National University «Kyiv-Mohyla Academy», Faculty economic theory, science Center «Innovation Laboratory» NaUKMA. Kyiv : NaUKMA, pp. 26–28. Available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5e37b757-8d98-4422-a7aa-c8a341099c03/content> (accessed March 6, 2024).

6. Kobelia-Zvir M. Ya., Zvir Yu. V. (2023) Hrantova pidtrymka maloho ta seredn'oho biznesu u formi vaucheriv [Grant support for small and medium-sized businesses in the form of vouchers]. *Intelekt XXI*, № 3, pp. 21–27. Available at: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2023/2023_3/5.pdf (accessed March 13, 2024).

7. Kobelia-Zvir M. Ya., Zvir Yu. V. (2023) Osnovni pidkhody do klasyfikatsii hrantiv [Basic approaches to the classification of grants]. *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*, no. 74, pp. 102–107. Available at: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=p3KHzu4AAAAJ&pagesize=80&citation_for_view=p3KHzu4AAAAJ:O3NaXmp0MMsC (accessed March 9, 2024).

8. Demchyshak N. B., Khylychenko M. O. (2021) Startap-ekosystema: instytutsijni ta finansovi aspekty stymulivannia rozvytku v Ukraini [Startup ecosystem: institutional and financial aspects of stimulating development in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 13–14, pp. 5–13. Available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7514&i=0> (accessed March 17, 2024).

9. Na finansuvannia ukraïns'kykh startapiv peredbacheno 440 mln hrn, – Oleksij Honcharuk. Departament komunikatsij Sekretariatu Kabinetu Ministriv Ukrainy, opublikovano 02 hrudnia 2019 roku. *Uriadovyy portal* : Yedynyj veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy [UAH 440 million is provided for financing Ukrainian startups, Oleksiy Honcharuk. Communications Department of the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine, published on December 2, 2019. Government portal: The only web portal of executive authorities of Ukraine]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/na-finansuvannya-ukrayinskih-startapiv-peredbacheno-440-mln-grn-oleksij-goncharuk> (accessed March 22, 2024).

10. Ukraïns'kyj fond startapiv pochnaie pryjom zaiavok. Ministerstvo finansiv Ukrainy, opublikovano 02 hrudnia 2019 roku. *Uriadovyy portal* : Yedynyj veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy [The Ukrainian Startup Fund starts accepting applications. Ministry of Finance of Ukraine, published on December 2, 2019. Government portal: The only web portal of executive authorities of Ukraine]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinskij-fond-startapiv-pochinaue-prijom-zayavok> (accessed March 2, 2024).

11. Ukraïns'kyj fond startapiv : veb-sajt [Ukrainian Startup Fund: website]. Available at: <https://usf.com.ua> (accessed March 15, 2024).

12. Why startups fail? A data analysis be Autopsy. *AUTOPSY*. Available at: <https://www.getautopsy.com/research/top-startup-failure-reasons> (accessed March 8, 2024).